

TÜRKİYE’NİN KÖYDEN KENTE GÖÇ SORUNU

¹Ertuğrul GÜREŞCİ

ÖZET

Türkiye’de 1950’li yıllarda başlayan köyden kente göç, daha sonraki yıllarda ciddi bir ülke sorunu haline gelmiştir. Bu göçler, nedenleri ve sonuçları ile birlikte Türkiye’nin ekonomik, sosyal ve siyasi yapısını etkileyen ve değiştiren önemli bir toplumsal olay olarak kabul edilmektedir. Türkiye’nin birçok sorunu ile doğrudan ve dolaylı ilişkisi bulunan köyden kente göçler, tam olarak anlaşılmasından Türkiye’nin diğer sorunlarına akılcı ve kalıcı çözümler üretmek oldukça zor görülmektedir. Bu gerçeğe hareket edilerek bu çalışmada, Türkiye’deki köyden kente göçün nedenleri, sonuçları ve çözüm önerileri üzerinde durulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Köy, kent, göç

THE MIGRATION PROBLEM TO CITY FROM VILLAGE OF TURKEY

ABSTRACT

The migration to city from village in Turkey when has been began since 1950s, has been begun to become serious problem. The migrations are accepted as a communal event that is affected the economic, social and politic structure of Turkey together it’s the causes and results. It is seen very difficult to generate to rationalist and permanent recipes because it is registered literally to the migrations that is relation direct and indirect with the some problems of Turkey. In this study is aimed emphasize to causes and results of the migration to city from village in Turkey.

Keywords: Village, city, migration.

¹ Yrd.Doç.Dr. Atatürk Üniv.İspir Hamza Polat MYO 25900 İspir Erzurum
ispir_ert@hotmail.com

GİRİŞ

Köyden kente göç, özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde ciddi bir sorun olarak değerlendirilmektedir. Bu tür göçün, çeşitli ekonomik ve sosyal nedenleri olduğu ileri sürülmektedir. Ancak sanayileşme süreci ile birlikte artan işgücü talebinin, köyden kente göçün ana nedenini oluşturduğu söylenebilir. (Adewale, 2005; Gounder, 2005; Güreşçi ve Yurttaş, 2008; Güreşçi, 2009; Güreşçi, 2010a; Kojima, 1996; Liu vd., 2003; Zhang and Song, 2003).

Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve siyasi değişimi, özellikle 1950'li yıllardan sonra başlamıştır. Bu değişim, beraberinde toplumsal hareketliliği getirmiş ve köyden kente göç bu yıllardan sonra artarak devam etmiştir. 1950'li yıllar, aynı zamanda Türkiye'nin çok partili hayat geçişi, sanayileşme ve kentleşme sürecinin de başladığı yıllardır (Güreşçi, 2009; Güreşçi, 2010a; Güreşçi, 2010b; Keleş, 1990; Öztürk ve Altuntepe, 2011).

Türkiye'de köyden kente göçler sonucu, köylerin nüfusu azalırken, kentlerin nüfusu buna paralel olarak giderek artmıştır. Bu artış, beraberinde kentlerde işsizlik, asayiş, konut sorunu ve diğer ekonomik ve sosyal sorunları da getirmiştir (Es ve Ateş, 2011; Güreşçi, 2010a; Güreşçi, 2010b; Karatekin, 2001; Yenigül, 2005).

Köyden kente göçlerin Türkiye'de iki ana nedeni olduğu söylenebilir. Bunlar;

1. Köylerin nüfus yoğunluğunun fazla olması ve buna bağlı olarak elde edilen tarımsal gelirin düşüklüğü,

2. Kentlerin köylerden göç eden nüfusu yeterli ölçüde sindirememesi,

Yukarıda ana hatları ile çizilen genel nedenlerin, gerek köylerde gerekse kentlerde diğer birçok soruna da neden olduğu söylenebilir. Bu sorunlar, özellikle kentsel alanlarda köylülerin kendi köylerinden getirmiş olduğu ve kentin sindiremediği yeni sorunların birikimine neden olmuştur. Bununla beraber, köylerin nüfusundaki azalış da kamu kaynaklarının köylerde daha az etkin kullanılması sonucunu doğurmuştur.

Türkiye'de köyden kente göç sorununa ilişkin günümüze değin çeşitli önlemler alınmış olmasına rağmen bunların çokta başarılı olduğu söylenemez. Bunun nedenleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Sorunun nedenlerinin tam olarak anlaşılabilmesi,

2.Bütüncül bir politik yaklaşımla sorunun ele alınamaması (genel ekonomik ve sosyal politikaların tarım politikaları ile uyumsuzluğu),

3.Yeterli mali desteğin sağlanamaması veya mali desteğin doğru yerde, doğru zamanda ve doğru kişilerce kullanılmaması,

4.Sorunun paydaşlarının çözüme yeterince katılmaması (özellikle köylülerin örgütsüz olmaları bunda etkili olmaktadır).

5.Sorunun kentsel ve kırsal (köylerdeki) bölgelerdeki etkilerinin tam olarak tespit edilememesi,

6.Politik yaklaşımların kalıcı ve sürdürülebilir olmaması,

Bu çalışmada, Türkiye'de köyden kente göçün mevcut durumu, nedenleri, sonuçları ve çözüm önerilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bunun için köyden kente göç ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalar ve diğer ikincil kaynaklar kullanılarak çalışmanın altyapısı oluşturulmuştur. Çalışmanın, Türkiye'de köyden kente göç sorununa ilişkin yeni düşünce ve yaklaşımların geliştirilmesine ve bu tür bilimsel çalışmalardaki boşluğun doldurulmasına katkı sağlayabileceği düşünülmüştür.

I. KÖYDEN KENTE GÖÇLERİN MEVCUT DURUMU

Türkiye'de köyden kente göç ile ilgili verilerin temel kaynağını TÜİK'in yapmış olduğu göç istatistikleri ve bunların dayandığı ADNKS (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi) oluşturmaktadır. Bu istatistiklerde, göç ile ilgili veriler aşağıdaki sınıflamaya tabi tutularak yayımlanmaktadır (TÜİK; 2011a):

1. İç göçler (Köyden kente, köyden köye, kentten kente ve kentten köye göçler).

2. Dış göçler.

TÜİK'in yayımladığı göç istatistiklerinde aşağıdaki bilgilere ulaşılmaktadır:

1.İç ve dış göçler (göç edenlerin sayısı).

2.Yerleşim birimlerinin almış ve vermiş olduğu göçler (Bölge ve il düzeyinde).

3.İller arası NG (Net Göç) ve NGH (Net Göç Hızı).

TÜİK'in göç istatistikleri, iki sayım döneminde bir yerleşim yerinin nüfusundaki artış veya azalıştan hareket edilerek elde edilmektedir. Türkiye'de yerleşim yerleri arasında göç edenlerin sayısı ve oranı EK 1'de verilmiştir:

TÜİK'in 2008–2009 yılları arasında yapmış olduğu ADNKS'ne göre NGH negatif olan illerin toplam sayısı 53 olup bu illerden NGH, Ardahan binde (-% 29,67), Mardin binde (-%29,39) ve Tunceli binde (-%25.03) en fazla göç veren ilk üç il olmuştur. Yine aynı dönemde İBBS-Düzey 2 bölgelerinden NGH en düşük olan bölge TRA 2 (Ağrı, Kars, Iğdır ve Ardahan) bölgesi olduğu tespit edilmiştir (TÜİK, 2011a). Türkiye'nin 81 ilinin tamamından köyden kente göç meydana gelmektedir. Bu göçlerin iki yönlü olduğu bilinmektedir. Bunlar;

1. Aynı kente göç,
2. Farklı kente göç,

Türkiye geneline bakıldığında köyden kente göç, özellikle Doğu, Güneydoğu ve Karadeniz bölgelerinden ülkenin Batı Bölgelerine doğru olduğu görülmektedir. Bu göçler İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa başta olmak üzere diğer batı bölgelerindeki kentlerinde yoğunlaşmaktadır. Bu nedenle bu dört il, Türkiye'nin her tarafından göç almakta ve göç sorunu kendisini daha çok bu kentlerde göstermektedir. Yine Adana, Diyarbakır, G. Antep, Mersin gibi iller ise daha çok kendi köylerinden ve civar illerdeki köylerden yoğun göç almaktadır.

Türkiye'de köyden kente göçler, 1950'li yıllardan günümüze kadar farklı nedensel aşamalardan geçmiştir. Ancak sorunun temelinde ekonomik ve sosyal fırsat eşitsizliğinin yattığını söylemek yerinde olacaktır. EK 2'de Türkiye'deki köyden kente göçlerin nedensellik aşamalarının durumu açıklanmaya çalışılmıştır (Çelik, 2005; Çelik, 2006; Güreşçi, 2010a; Güreşçi, 2010b; İçli, 1998; Keleş 1990; Özdemir ve Taşçı, 2008; Soysal vd., 1998; Toroğlu, 2007; Yamak ve Yamak, 2011).

Ek 2 incelendiğinde, Türkiye'de köyden kente göçlerin mevcut durumu ve nedenselliğinin farklı aşamalardan geçtiği görülecektir. Ek 2'den yararlanılarak Türkiye'deki köyden kente göçler üzerine aşağıdaki sonuçlar ortaya konulabilir:

1. 1 ve 2. Aşamalarda köylerde yoğun nüfus ve bu nüfusun yarattığı köylerin itici faktörleri.

2. 3 ve 4. Aşamalar kentlerin çekici faktörlerinin köylülerce algılanmaya başladığı dönemler.

3. 5. Aşama köylerin azalan nüfus baskısıyla itici faktörlerin kendiliğinden azalmaya başladığı dönemler.

4. 6 ve 7. Aşama kentlerin çekici faktörlerinin azalmaya başladığının köylülerce algılanmaya başladığı dönemler.

5. 8. Aşama, Kentlerin çekiciliğinin sonradan göç edecekler için artık itici faktörlere dönüştüğü dönem.

6. 9. Aşama köylerin kentte tutunamayanlar ve kentte ekonomik yönden tutunup ta sosyal tatmine ihtiyacı olanların olduğu dönem. Bu dönem ayrıca köylerin çekici faktörlerinin kentteki göç eden köylülerce algılandığı dönemdir.

Türkiye'de uzun yıllardır yaşanan köyden kente göç ile birlikte, Türkiye'nin önemli bir toplumsal hareketlilik yaşadığı söylenebilir. Bu hareketlilik beraberinde ortak sorunu olan yeni kitleleri de doğurmuştur. Bu kitleler sorunun aynı zamanda paydaşları olarak ta nitelendirilebilir. Bunlar;

1. Yaşadıkları kentte göç eden köylülerden rahatsız olan kentliler,
2. Kentsel uyumsuzluk yaşayan köylüler,
3. Akrabaları kente göç etmiş ancak kendileri köyde kalan köylüler,
4. Tersine göç edenler (Köye göç edenler),
5. Göç sonucu kentlerde oluşan varoşlar ve kentinin bozulan fiziksel dokusunun bozulmasını önlemeye çalışan yerel yöneticiler ve kamu görevlileri (öğretmen, sağlık personeli, polis vs),
6. Azalan nüfus ile birlikte köylerde kalan atıl kaynakları kullanmaya çalışan yerel yöneticiler ve kamu görevlileri,
7. Ülkenin bu sorunlarından etkilen diğer kesimleri.

Sonuç olarak Türkiye'nin köyden kente göç sorunu, toplumun tüm kesimlerini ilgilendiren ve tüm Türkiye'nin paydaş olduğu bir sorun olduğu ortaya çıkmaktadır.

II. KÖYDEN KENTE GÖÇÜN NEDENLERİ

Köyden kente göçün nedenleri üzerine farklı görüşler ileri sürülmektedir. Ancak genel olarak sanayileşme sürecinin köyden kente göçleri tetiklediği yaygın bir kabul görmektedir. Bunların dışında tarım ve sanayi arasındaki sektörel farklılığın yarattığı gelir farklılığı, kır-kent ayrımı, bölgeler arası gelişmişlik farklılıkları da köyden kente göçlerin nedenleri arasında yer almaktadır (Anonymous, 2001; Gounder, 2005; Güreşçi, ve Yurttaş, 2008; Mberu, 2005).

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, sanayileşmeye bağlı olarak gelişen kentleşme olgusu beraberinde istihdam arzını yaratmıştır. Bu arzın, istihdam fazlalığının olduğu (gizli işsizlik) kırsal bölgelerden karşılanması Türkiye'deki köyden kente göçün başlangıcını oluşturulduğu söylenebilir.

Köyden kente göçlerin nedenleri üzerine Çelik (2005) itici ve çekici güçler yaklaşımı ile bakmış, kırsalın itici ve kentin çekici faktörlerinin bu tür göçleri tetiklediğini ileri sürmüştür. Bu ve benzeri yaklaşımlar da dikkate alınırsa Türkiye'de köyden kente göçlerin ana nedenleri aşağıda ki gibi sıralanabilir (Aslan ve Boz, 2005; Güreşçi ve Yurttaş, 2008; Güreşçi, 2010b; Gürler, 1994):

1. Köylerin genel ekonomik yapısında kaynaklanan sorunlar;
 - a- Tarımsal yapı sorunları,
 - b- Toprak-insan ilişkisinden kaynaklanan sorunlar,
 - c- Tarımsal üretim, gelir ve gelir dağılımından kaynaklanan sorunlar,
2. Köylerin kamu hizmetlerinden yeterince yararlanamaması (Bu sorun Türkiye'de köy ve benzeri yerleşim yerlerinin sayıca çok ve dağınık olmasından da kaynaklanmaktadır).
 - a- Eğitim hizmetlerinden yeterince yararlanamama,
 - b- Sağlık hizmetlerinden yeteri ölçüde yararlanamama,
 - c- Altyapı hizmetlerinden yeterince yararlanamama (Ulaşım, iletişim, su vs sorunlar)
3. Köylülük alt kültüründen kaynaklanan sosyal sorunlar,
 - a- Yenilikleri benimsememe veya geç benimseme,
 - b- Feodal kültür ve yarattığı sosyal sorunlar (Kan davası ve töre cinayetleri)
4. Sosyal sorunlar
 - a- Sosyal güvenceden büyük ölçüde yoksun olmaları,

-
- b- Örgütlenme eksikliği (Özellikle kooperatifleşme),
 - c- Nüfus yoğunluğu ve bunun yarattığı diğer sorunlar,
 - 5. Terör (Özellikle doğu ve Güneydoğuda yaşanan terör nedeniyle zorunlu göç)
 - 6. Diğer sorunlar (Coğrafi ve iklim yapısından kaynaklanan hayatı olumsuz etkileyen sorunlar).

Yukarıda ifade edilen sorunların tamamı köylerin sorunları olup bu sorunlar köylerde göçü tetikleyen itici faktörleri oluşturmaktadır. Köyden kente göçün bir diğer yönünü de bu itici faktörlerden kaçış bir başka ifadeyle kentlerin bu nüfusu kendisine çekmesidir. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Kentleşmenin yarattığı fırsatlar
 - a- Yeni iş olanakları,
 - b- Eğitim, sağlık ve diğer altyapı olanakları,
2. Kentlerde göçün yoğunlaşmasının yarattığı yoğun nüfusun çekim etkisi (Bu çekim etkisi özellikle göç eden köylülerin yakın akrabalarının yanına gitmeleri ve onlarla birlikte olmaları sonucunu doğurmuştur).
3. Kentte yaşamaya karşı duyulan özlem

III. KÖYDEN KENTE GÖÇÜN SONUÇLARI

Köyden kente göç, sadece insan bedeninin fiziksel yer değişimi ile açıklanabilecek bir konu değildir. Bu yer değişimi beraberinde kültürün, gelenek ve göreneklerin ve en önemlisi sorunların da taşındığı bir hareketliliktedir. 1950'li yıllardan önce kırsalın ve köylerin birikmiş ekonomik ve sosyal sorunları çözülmeden kentlere taşınmaya başlamıştır (Güreşçi, 2010a; Güreşçi, 2010b). Bu sorunlar kentlere taşınırken mutasyona uğramıştır. Ancak mutasyona uğrayan olan sorunların kentlerde çözümü daha da güçleşmiştir. Çünkü köylünün bazı sorunları ancak köyde çözüme kavuşturulabilecek sorunlardır. Bunların başında mesleki sorunları gelmektedir. Köyünde tarımla uğraşan ve tarımdan başka bir mesleği olmayan bireylerin, kentsel istihdama uyum sağlamaları, onların kentsel meslekleri öğrenmelerine bağlı olacaktır. Buda zaman, eğitim ve mali kaynaklara bağlı olarak geliştirilebilecek yeni bir yaklaşımla ele alınabilecek bir konudur.

Köyden kente göçün sonuçları genel olarak iki yaklaşımla ele alınabilir (Es ve Ateş, 2011; Güreşçi, 2010a, Güreşçi, 2010b; Tezcan, 2011).

1.Sorun olan sonuçlar

a. Köy-kent çatışmasının yarattığı kimlik sorunları (göç eden köylüyü ve kentliyi etkilemekte),

b. Kentlerde oluşan köylü varoşları ve bunların yarattığı çarpık kentleşme sorunları (göç eden köylüyü, kentliyi, kentsel yerel yöneticileri ve kamu görevlilerini etkilemekte),

c. Kentlerde kamu hizmetlerin zorunlu paylaşımı (özellikle göç eden köylülerle kamu hizmetlerini paylaşma zorunda kalan kentliler ve bu hizmetleri veren kamu görevlilerini önemli ölçüde etkilemektedir),

d. Köyden kalan köylülerin ve köylerin sorunları,

e. Kentsel dokunun bozulması (tarihi, doğal ve kültürel),

2.Sorun olmayan sonuçları

a. Kentleşme sürecine uyum sağlama (göç eden köylüler ve bunlarla uyum sağlayan kentliler),

b. Kentin ekonomik ve sosyal hayatına katkı sağlama (sanayide istihdam edilenler, ekonomik yönden istihdam yaratan göç eden köylüler ve kentte talep yaratan köylüler),

c. Çocuklarını okutma, sosyal güvenceye sahip olma ve yaşam standartlarını iyileştirme (göç eden köylüler),

d. Köylerin azalan nüfus ile birlikte köyde kalanlar için yeni fırsatları doğurması (bunlar alternatif tarımsal fırsatlar olarak değerlendirilebilir),

e. Köy ve çevresinin tarımsal nedenlerle bozulmasının azalması (aşırı otlatmaya bağlı yüzey erozyonu, tarla açma vs),

Türkiye'nin köyden kente göçün sorun alanını köylerin ve kentlerin yaşam standardındaki farklılığın oluşturduğu en genel sonuç olarak değerlendirilebilir.

IV. KÖYDEN KENET GÖÇ SORUNUN ÇÖZÜMÜNE YÖNELİK DÜŞÜNCE VE ÖNERİLER

Köyden kente göçün, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde sorun olmaya başladığı nokta, nüfus yoğunluğunun yarattığı baskının kentleşme süreciyle paralel gitmediği noktadır (Güreşçi, 2010c). Burada, köylerden sorunları ile gelen nüfusun sorun alanları oluşturmaya başladığı bir süreç başlamıştır.

Köylerin nüfus artışına paralel olarak, tarım arazilerin arttırılamaması ve sürekli miras yoluyla bu arazilerin giderek küçülmesi tarımsal gelirinde giderek küçülmeye neden olmuştur. Gelirdeki azalış, köylülerin ekonomik ve sosyal beklentilerinin karşılanamamasını doğurmuştur. Bu nedenle köyden kente göç sorununun birinci ayağını köyler oluşturmaktadır.

Sorunun köy ayağı için aşağıdaki çözüm önerileri ileri sürülebilir (Güreşçi ve Yurttaş, 2008; Güreşçi, 2010a, Güreşçi, 2010b).

1. Köylerin ekonomik yapısının temelini tarım oluşturmaktadır. Bu nedenle tarımsal sorunların çözümü köyden kente göçü azaltacak veya durduracaktır. Bunun için;

a) Tarımsal arazilerinin miras yoluyla küçülmesini önleyici miras kanununda yapılması gereken düzenlemeler (göç edenlerin arazilerinin başta köydeki akrabaları olmak üzere diğer köylülerin işletebilmesini sağlayıcı tedbirler),

- Kiracılık ve ortakçılık sisteminin işlevlik kazanması ve bunun için tarımsal işletme kayıt sistemin ve tapu kayıt sistemin oluşturulması,

b) Arazi toplulaştırma çalışmaları (Artan köylü nüfus ile birlikte parçalanmış tarımsal arazilerin birleştirilmesi),

- Arazi toplulaştırmanın yasal ve teknik altyapısının oluşturulması.

c) Köylülerin piyasa ile uyumlu tarımsal ürünleri üretmesi (piyasa şartlarına uygun üretim deseninin oluşturulması),

- Üretimin girdi, teknik destek ve pazarlama koşullarının düzenlenmesi,

d) Tarımsal altyapı sorunlarının çözümü (uygun ürün yetiştirilebilmesi için uygun altyapının oluşturulması),

- Hayvancılık yapan işletmelerin ahır ve diğer barınak sorunlarının çözülmesi,

- Bitkisel üretim yapan işletmelerin sulama, ekim, dikim ve hasat yapabilmeleri için uygun altyapının oluşturulması,

- Köylerdeki geleneksel tarımsal ürün ve üretim metotları yerine alternatif ürün ve üretim metotlarının geliştirilmesi (organik tarım, arıcılık, su ürünleri, tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği vs.),

- Tarımsal bilgi ve teknolojilerin etkin ve katılımcı tarımsal yayım hizmetleri ile ulaştırılması,

e) Tarımsal işletme binalarının yeniden yapılması veya modernizasyonu,

f) Tarımsal reform çalışmaları (toprak insan ilişkisini düzenleyici önlemler),

2. Köylerdeki tarım dışı sorunların çözümü (ulaşım, eğitim, sağlık ve haberleşme sisteminin yeniden düzenlenmesi veya modernizasyonu),

3. Köylerde tarım dışı alternatif ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi (kırsal turizm, el sanatları ve kırsal sanayi),

Köyden kente göçün köy ayağını oluşturan çözüm sistemin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için, devlet-köylü ve (Sivil Toplum Kuruluşları) STK'ların (hemşeri dernekleri vs.) uyumlu çalışması gerekmektedir. Daha da önemlisi bu sorunları kapsayıcı bütünleştirici bir tarım politikasının oluşturulması önem arz etmektedir.

Köyden kente göç sorununun ikinci ayağını kentler oluşturmaktadır. Kentlerdeki sorunların önemli bir kısmını, köyden kente göçler doğrudan veya dolaylı bir şekilde etkilemektedir. Bunun için;

1. Yerel yönetimlerin öncülüğünde kentsel dönüşüm çalışmalarına ağırlık verilmesi,

2. Köyünden göç eden vasıfsız iş gücünün vasıf kazanması ve istihdamını kolaylaştırıcı mesleki eğitim çalışmalarının sağlanması,

3. İmar ve iskân politikalarının kent dokusuna uygun olarak hazırlanması,

4. Göç eden köylülerin eğitim, sağlık ve diğer altyapı hizmetlerinden etkin yararlanabilmesinin sağlanması,

Sorunun kent ayağının çözümünde ise mutlaka kentli-göç den köylü- STK ve devletin işbirliği yapması gerekmektedir.

Bütün bunların dışında bölgesel ve ulusal çapta hazırlanan kalkınma plan, program ve projelerde önceliğin köyden kente göç soruna yer vermesi köyden kente göç sorunun çözümüne pozitif bir katkı sağlayacaktır. Yine konu ile ilgili yapılacak bilimsel çalışmalar, seminer, konferans, kongre gibi bilimsel etkinliklerinde sorunun kamuoyunda duyulmasını sağlayabilecektir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Köyden kente göç, nedenleri ve sonuçları ile birlikte bir Türkiye gerçeği olup, bu gerçeğin anlaşılmasından Türkiye'nin ekonomik ve sosyal sorunlarına katkı sağlamak oldukça zordur. Köyden kente göç sadece nüfusun fiziksel bir hareketini değil aynı zamanda o nüfusun ekonomik, sosyal, siyasi ve sosyal hareketliliğini de yansıtmaktadır.

Köyden kente göç sorunu Türkiye'nin 1950'lerden beri içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal sorunların tamamı ile yakından ve uzaktan alakalı bir konudur. Sorunun çözümünde akılcı ve kalıcı tedbirlerin alınması önem arz etmektedir. Köy kent farklılığının azaltılmamasına yönelik kent ve köy bazlı tedbirlerin eş güdümlü bir şekilde yürütülmesi aynı zamanda siyasi bir iradeyi de zorunlu kılmaktadır.

KAYNAKÇA

- ADALE, J.Gbemiga; (2005), Socio-Economic Factors Associated with Urban-Rural Migration in Nigeria: A Case Study of Oyo State, Nigeria, *J.Hum.Ecol*, 17 (1), pp.13–16.
- ANONYMOUS; (2001), Handbook in Economics 18. Handbook of Agricultural Economics. Value 1A, Human Capital: Migration and Rural Population Change 741p, 457–503.
- ASLAN, Mecbure., İsmet BOZ (2004), Kırsal Alandan Kentlere Göçü Etkileyen Faktörler: Adana Örneği, Türkiye 5. Tarım Ekonomisi Kongresi, 14-18 Eylül, Tokat.
- ÇELİK, Fatih; (2005), "İç Göçler: Teorik Bir Analiz", Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14 (2), ss.167–184.
- ÇELİK, Fatih; (2006), "İç Göçlerin İtici ve Çekici Güçler Yaklaşımı İle Analizi", Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 27, 149–170.

-
- ES, Muharrem., (2012), "Kent Yönetimi, Kentleşme Ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri 1", <http://iibf.kocaeli.edu.tr/ceko/ssk/kitap48/07.pdf>, Erişim Tarihi: 23.06.2012.
- GOUNDER, Neelesh; (2005), Rural Urban Migration in Fiji. Causes and Consequences, USCEP Working Paper, No: 2005/12.
- GÖKÇE, Osman (1994), Türkiye'de Göç Sorunsalına Yeni Yaklaşımlar, Türkiye 1. Tarım Ekonomisi Kongresi, İzmir.
- GÜREŞCİ, Ertuğrul., Ziya YURTTAŞ; (2008), "Kırsal Göçün Nedenleri ve Tarıma Etkileri Üzerine Bir Araştırma: Erzurum İli İspir İlçesi Kırık Bucağı Örneği", Tarım Ekonomisi Dergisi, 14 (2), ss.47–54.
- GÜREŞCİ, Ertuğrul; (2009), "Kırsal göç ve Tarım Politikası Arasındaki İlişki", Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22, ss. 51–69.
- GÜREŞCİ, Ertuğrul; (2010a), "Türkiye'de Kentten – Köye Göç Olgusu", Doğu Üniversitesi Dergisi, 11 (1),ss. 77–86.
- GÜREŞCİ, Ertuğrul; (2010b), "Köyden Kente Göçün Köydeki ve Kentteki Yansımaları: Akpınar Köyü Üzerine Bir Değerlendirme", Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 2 (2), ss. 47–55.
- GÜREŞCİ, Ertuğrul; (2010c), Tersine Göç, TRT 3 Bu Toprağın Sesi Programı, 19.10.2010.
- İÇLİ, Gönül (1998), Denizli İline göç eden ailelerin eğitime bakış açıları, 4. Ulusal Sınıf Öğretmeliği Sempozyumu, 15-16 Ekim, Denizli.
- KARATEKİN, Zülküf., (2001), Diyarbakır İli-kentleşme ve göç, Türkiye Mühendislik Haberleri, Sayı: 412: 25–26.
- KELEŞ, Ruşen; (1990), "Kırdan Kente Göçün Tarihi Ve Türkiye'nin Durumu", Tarım Orman ve Köy Dergisi, 57, ss.6–7.
- KOJIMA, R; (1996); "Introduction: Population Migration and Urbanization in Developing Countries", The Developing Economies, XXXIV–4.
- LIU, Shenghe., Li XIUBIN, L and Ming ZHNAG; (2003), Scenario Analysis on Urbanization and Rural-Urban Migration in China, Interim Report, IR–03–036.
- MBRU, Mberu; (2005), "Who Moves And Who Stays? Rural Out Migration In Nigeria", Journal of Population Research, 22(2), pp.141–161.

-
- ÖZDEMİR, Ali Rıza., H. Mehmet TAŞÇI.; (2008), "Kentleşme ve Kentsel İstihdam, Ekonomik Büyüme İçin Önemli Bir Potansiyel midir?", Maliye Dergisi, 155, ss.55–71.
- ÖZTÜRK, Mustafa, (2007), "İç Göçlerin İstanbul Kent ve Çalışma Hayatına Etkileri", Amme İdaresi Dergisi, 40(1), ss. 85–106.
- ÖZTÜRK, Mustafa., Nihat ALTUNTEPE.; (2009), "Türkiye'de Kentsel Alanlara Göç Edenlerin Kent ve Çalışma Hayatlarına Uyum Durumları: Bir Alan Araştırması", Journal of Yasar University, 3 (11), pp.1587–1625.
- SOYSAL, Mustafa., Müge KANTAR ve Ali YALÇIN (1998), Köyden Kente Göç Olgusu Ve Göçün Toplumsal Yapıda Meydana Getirdiği Değişmeler: Adana İli (Yüreğir Ovası) Köyleri Ve Anadolu Mahallesi Örneği, Türkiye 3. Tarım Ekonomisi Kongresi, Ankara.
- TEZCAN, Mahmut; (2012), "Kentten Köye Göç", <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler>, Erişim Tarihi: 26 Haziran 2012.
- TOROĞLU, Emin; (2007), "Niğde İlinde Göç Faktörleri ve Göçler", Coğrafi Bilimler Dergisi, 5 (1), ss.75–96.
- TÜİK; (2011a), Göç İstatistikleri, TÜİK, Ankara.
- TÜİK; (2011b), Yerleşim Yerleri Arasındaki Göç, TÜİK, Ankara.
- YAMAK, Rahmi., Nebiye YAMAK; (2012), "Türkiye'de Gelir Dağılımı ve Göç". <http://www.sbe.deu.edu.tr/dergi/cilt1.say%C4%B11/yamak%20yamak%201.1.pdf>, Erişim Tarihi: 25.06.2012.
- YENİGÜL, Sevinç Bahar; (2005), "Göçün Kent Mekânı Üzerine Etkileri", Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 18 (2), ss. 273–288.
- ZHANG, Kevin Honglin., SONG, Shunfeng; (2003), "Rural-Urban Migration and Urbanization in China: Evidence From Time-Series and Cross-Section Analyses", China Economic Review, 14(4), pp. 386–400.

EK 1: Türkiye'de Köyden Kente Göç Edenlerin Nedensellik Aşamaları

	1. Aşama -----	Fakir köylüler. 1. Topraksız köylüler 2. Hayvansız köylüler 3. Marabalar.
	2. Aşama -----	Gurbete çıkanlar. 1. Daha önceden uzun yıllar gurbete çıkanlar. 2. Kenti daha önceden tanıyanlar.
	3. Aşama -----	Kentte evi ya da arsası olanlar. 1. Gurbete çıkıp kentte ev ya da arsa alanlar. 2. Önceden göç eden akrabalarının teşvikiyle ev ya da arsa alanlar.
	4. Aşama -----	Köyde geliri artanlar. 1. Emekli olanlar 2. Daha iyi yaşam şartlarına sahip olmak isteyenler. 3. Çocuklarını okutmak isteyenler. 4. Yakınlarını veya akrabalarının yanında olmak isteyenler. 5. Köyde azanla nüfus baskısını hissedenler.
	6. Aşama -----	Göç etmek isteyip de edemeyenler 1. Yaşlılar. 2. Ekonomik ve sosyal yönden kentin kaygılarını yenemeyenler.
	7. Aşama -----	Göç etmek istemeyenler 1. Yaşlılar. 2. Kentten kaygılı olanlar. 3. Köyünü sevenler.
	8. Aşama -----	Köyüne göç etmek isteyenler 1. Kentte tutunamayanlar. 2. Azalan nüfusla birlikte köyde yeni fırsatlar doğacağına inananlar.
	9. Aşama -----	Köyüne göç edenler 1. Kalıcı tersine göç edenler. 2. Geçici tersine göç edenler a) Kentte ekonomik durumu iyi olanlar. b) Köyünü özleyenler. c) Kentten bıkanlar.

Not: Bu aşamalar, Türkiye'deki köyden kente göçün nedenlerinin yıllar itibari ile gösterildiği aşamalardır. Bunlar Türkiye'de iç göçler ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalardan derlenerek hazırlanmıştır.

EK 2: Türkiye'de Yerleşim Birimleri Arasındaki Göç

Yerleşim yeri	Dönemler							
	1975-1980		1980-1985		1985-1990		1995-2000	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
Şehirden şehire	1752 817	48,90	2 146 110	56,18	3 359 357	62,18	3 867 979	57,80
Köyden şehire	610 067	17,02	860 438	22,53	969 871	17,95	1 168 285	17,46
Şehirden köye	692 828	19,33	490 653	12,84	680 527	12,60	1 342 518	20,06
Köyden köye	528 709	14,75	322 709	8,45	392 935	7,27	313 481	4,68
Toplam	3 584 421	100,00	3 819 910	100,00	5 402 690	100,00	6 692 263	100,00

Kaynak: (TÜİK, 2011b).

Not: Şehir kent anlamında kullanılmıştır.